

Balázs Ferenc:

Mesék

Balázs Ferenc

*Mesék,
amiket neked írtam.*

Mentor Kiadó
Marosvásárhely, 2007

3

Alapkiadás:
Balázs Ferenc: Mesék
Kriterion Könyvkiadó
Bukarest 1973
Mesék, amiket neked írtam.
1921.

Szerkesztette Kuti Márta

4

*Ezeket a meséket akkor írtam,
amikor meggyújték bennem és
kikíváncsoltak. Mind neked írtam
ezeket a meséket.*

Az ígélet és a becsület meséje

Egy fiú egyszer könnyelmű ígéletet tett, és nem tudta beváltani. A lány nem akarta megbocsátani neki; de a fiú ezt mondta:

– Minden ígélet könnyelmű, amelyik két szempár találkozásából nő ki, és a legnagyobb könnyelműség ezeket az ígéteket teljesíteni.

De a lány nem hallgatott rá, hanem ezt mondta: – Aki nem váltja be az ígéletét, az a becsületét veszíti el.

– Nálad hagyom a becsületedet – mondta gyorsan a fiú –, hadd legyen minden kincsem nálad. Nálad

7

hagyom, mert az én becsületed csak szentebbé válhat általam, ha te orzód. Nálad hagyom, mert tudom, hogy nálad inkább az enyém.

Ezt mondta a fiú, de a leány most sem hallgatott rá, hanem azt kérdezte:

– Meg tudnál élni a becsületed nélkül?

A fiú azt felelte: – A kettenk becsülete betakar bennünket.

És nem váltotta be a könnyelmű ígéletét. Mert nem akarta, hogy a leány visszaadja a becsületét. Mert érezte, hogy a leány jobban meg tudja őrizni becsületét, mint őnmaga. Mert érezte, hogy ez közelebb hozza őt a leányhoz.

És a leány azóta félton orzi a fiú becsületét.

November 26-án

8

Az árvácskavirág meséje

Az árvácskavirág nagyon várta a napsugár üzenetét. Megszokta már, hogy a reggeli szellővel a nap is a fülébe súgjon, s fájt neki, hogy a nap haragos fellegek mögé bújt, és nem gondolt vele. Egy boxreggeli harmat után elküldte az illatát a Naphoz, hogy megkérdezze:

– Nap, szeretsz-e még engemet?

Az illat fölszállott a levegőbe, de kósza felhők szétsodorták. Az üzenet nem jutott el a Napig.

Másnap a színét küldte föl az árvácskavirág a Naphoz. Akkor nedves

9

ködök szállottak a völgyre, és elvették a virág színét...

A harmadik nap új bimbó feslett az árvácskatövön, s a kis virág a szerelmét küldte föl a Naphoz.

A szerelem áttört a ködök testén, átbújt a fellegek között, és rászállott a Napra. És a fellegek széteszlottak, és a ködök meleg esőkké váltak; a Nap szembe tüzően tapadt a kis árvácskavirágra, és a kis árvácskavirág boldog volt.

Október 2-án

A toll meséje

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy leány. Ennek a leánynak volt egy íróasztala, s az íróasztalon egy tolla. Ott hevert a toll valahol a beszáradt tinta közelében.

A leány nem szerette a tollat addig, amíg szerelmes nem lett. Nem törodött vele. Észre sem vette. De amikor a tavaszi nap ereje fényességet lopott a szemébe, és vágyakat írt az ajkára, a leány megbékült a tollal, és megszerette a tollat.

Néha olyan vörösen kelt föl a nap! Olyan volt a napszem, mint a Szerelem, amiből hiányzik a csók, és

11

vágyja a csókot. A leány belenézett a tuzgolyóba, és turte, hogy égesse a szemét a nap. Úgy érezte, mintha a szerelmese nézne reá, és megremegett.

Ilyenkor leült az íróasztalához, és kezébe vette a kis fekete tollat. Megmártotta a tintába, és írni kezdett. Minden szerelem naplóval kezdődik.

– Ma találkoztunk, és megtudtam, hogy o is szeret – barázdálta néha a sorokat a toll, és érezte, hogy valami megvonaglik a leány szívében. Akkor születtek meg az örömkönnyek.

– Meghalnék, ha nem szeretne – feketültek meg máskor a betűk a fehér papíron. És a toll akkor azt érezte, hogy a leány szívébe belehasít valami.

Csak egyet nem írt soha a toll. Levelet. Mikor végigsimogatta a kék erezetű halvány papírt, megborzongott, és nem engedte, hogy

12

a leány vele írja meg a szívéből feltöro, simogató, meleg szavakat.

A leány sohasem írt levelet azzal a tollal. Mikor maga elé tette a levélpapírt, mindig kicserélte azt a tollszemet új, hideg, büszke, fényes, idegen tollszemmel.

November 25-én

A hajszálak meséje

A fiú szerette, ha beletemethette a fejét a leány kibontott, selymes hajába. Szerette csókolgatni a hajszálakat, mert a hajszálak megsimogatták az ajakát. Néha lehunyta a szemét, és akkor úgy érezte, mintha az egész élete reásúlyosodnék arra a pillanatra, és az a pillanat mégis könnyű mint a napban megcsillanó hajszál.

A hajfürtök körülfonták az arcát, és egészen a szívéig értek. A fiú úgy érezte, hogy úszik a hajtengerben, és partot ér. Beletéved hatalmas rengetegbe, és a fák is mind

hajszálok. És hajszálok a távolból idecsillanó patakok is, a napból szétáradó sugarak is, és ojnem keresi a kivezetoNutat a hajerdononN hanem végigfekszik a fák alatt, és betakarja magát selymes, kábító illatú, puha, meleg hajszákkal.

November 26-án

A távolság meséje

A fiú, aki olyan nagyon szerette a leányt, egy szürkülo' este a nagy fák alatt sétálgatott. Homályos, félénk árnyékok lopóztak a szívébe; a fiú a szürkülo' estén a leányra gondolt, akit olyan nagyon szeretett. Még sohasem tartotta a karjaiban, és még sohasem kívánta annyira a csókját, mint azon a szürkülo' estén.

Amikor lehullott előte egy korán sárgára száradt falevél, belehasított a szívébe a távollét kínja. Ez a legédesebb szenvedés! Ez a legkeserubb boldogság! És akkor maga elől látta szerelmének hatalmas

áradását, amint kiömlik a vágyó szemekből, és a szemhatárra ereszkedik. Maga előtt látta a mérhetetlen vizet, a szerelmet.

Két partja átérte a végtelenséget. Habjaira fellegek ereszkedtek le megporlott páracseppekbe. S benne úgy összeforrott a két szív, az ő szíve és a leány szíve, mint a bezárult kagyló.

Egyek voltak minden távolságon keresztül. Egyek voltak oly elválaszthatatlanul, mint mikor két patak, két találkozó völgy szemébebe lecsurgó könnypatak összeömlik.

És akkor beledöbbsent a szívébe a kérdés: Miért köt minket kétfelé két különágazó sors, ha olyannyira egyik vagyunk?

Ez volt a kérdés, mely a vihart hozta a völgyek fölé. A patakok megdagadtak, és kiléptek medrükbe.

17

Haragvó, szennyes hullámokkal söpörték végig a partokat, és iszappal hordták meg a rétet. De a két összeömlött patak akkor érezte meg, hogy őket a vihar még szorosabban összefűzi, mint a mosolygó nap.

November 26-án

18

A fehér ruhácska meséje

Amikor egymást olyan nagyon megszerették, a leányon egy tavaszi kis fehér ruhácska volt. A fiú nagyon megszerette a kis fehér ruhácskát.

Néha megtörtént, hogy elakadtak a száján kitétovázó szavak, mert a fehér ruhácska a szemébe vakított.

Néha megtörtént, hogy forró vérhullám öntötte el az arcát, mert a fehér ruhácska reásugárzott, és reáöntötte a melegséget.

Nagyon szerette a fiú a fehér ruhácskát.

De a nyárra könnyuű oáz következett, és az oszre hidegre váltó

19

tél. A leány félretette a tavaszi kis fehér ruhácskát, és bársonyos barna ruhába öltözött. A bársonyruhácska is meleg volt és hívogató.

S a fiú mégis szomorú volt. Csak akkor melegedett föl a tekintete, mikor a leány hajában egy fehér szalagocskát pillantott meg. Az a fehér szalagocska oű a tavaszi kis fehér ruhára emlékeztette.

November 26-án

A száj és a szem meséje

A lány még sohasem mondta ki ezt a szót: szeretlek. A szívéből fölsugárzó szavakat a szemébe rajzolta, s csak a szemében kínálta a szerelmet.

A fiú megfogta a remegőkis kezét, s azt mondta:

– Szeretlek, kívánlak, vágylak. És hallani akarom, hogy te is szeretsz, kívánsz, vágysz.

De a leány ajkai némák maradtak. Csak a szemei beszéltek:

Szeretlek, kívánlak, vágylak. A tiéd vagyok.

A szemek tüze tápadtak a fiúra, s a fiú látta, hogy onnan a szerelem

21

árad feléje. De makacs volt, s újra azt mondta:

– Szeretlek, mert te is szeretsz. Mondd azt, hogy te is szeretsz!

De a leány most is hallgatott. Összeszorította a száját, s nem engedte ki az áruló szavakat. Csak a szemei égtek visszafojtott szerelemben.

S a fiú azóta sohasem kereste a leány száját. Csak a szemét, az égő szemeket. Makacs kis száját nem csókolta, mert a száján nem látta a szerelmet. De remegett a nézéséért, a pillantásáért, amely perzselő és boldogságos volt, mert a szemében a szerelmet látta.

November 27-én

22

Az eró ember meséje

A fiúnak egyszer eszébe jutott, hogy eros akaratú, vasból öntött, acélra kovácsolt emberek le tudják győzni magukban a szerelmet. Mert az eró embereknek a szívük is kemény. S a szerelem csak a gyöngé szívuak fölött hatalmas és nagy úr.

Elment hát az eros emberhez, és megkérdezte:

– Hogy lehet megölni a szerelmet, eró ember?

Az eró ember azt felelte:

– Napfényre kell hozni, mert a napfény minden szerelmet megöl. Amíg elzárod a levegő és a világosság

23

elő addig meg nem szabadulhatsz tőle. Ki kell uzni a szívből, ahova elrejtette magát, a szájon keresztül a szabad levegőre. Bele kell kiáltani a világba. Hadd koppanjon meg a szavak testén, és nyúlják el hosszú mondatokban. Csak így ölheted meg a szerelmet.

– Nem tudom megtenni – válaszolta szomorúan a fiú. – Nem tudom napfényre hozni a szerelmemet. Sokkal erősebben beleásta magát a szívembe, mintsem azt én olyan könnyen kiuzhetném.

Az eró ember megrázta a fejét, mikor ezeket meghallotta, és azt mondta:

– Gyöngé vagy, mint minden szerelmes szívu De segíteni fogok rajtad, mert nagyon szenvedsz. Felelj a kérdéseimre, amelyekkel a szerelmedet akarom elöklívni.

24

A fiú lehajtotta a fejét, és megadással várta a kérdéseket. Akkor égette a szívét a legkíméletlenebbül a szerelem.

– Nagyon szereted? – kérdezte csöndesen az erõember.

– Nagyon szeretem – felelte csöndesen a fiú, és be kellett hunynia a szemét, mert megsédült. – Úgy szeretem, mint ahogy eddig még soha senkit nem szerettem. Reszketve, remegve, erõs kívánással. Ahogy a gyermekek szeretnek legelőször. Ahogy az összeroskadtak szeretnek legutoljára. Belekapaszkodva, kétségbeesetten. Nagyon szeretem, nagyon szeretem.

Kis párafelhóssúszódott a szája elé. Fehér, tiszta páracseppekbof. Az volt a szerelme, amit az erõember elõhívott a szívébof. De jött a második kérdés:

25

– Mást szeret? ... – és az erõember belenézett a fiú szemébe.

– Engem szeret – mondta csöndesen a fiú, és újra be kellett hunynia a szemét. Nagyon szeret engemet. Úgy csüng rajtam, mintha minden pillanat utolsó pillanat volna. Lopva néz reám, és rajtam felejt a szemét. Nem adja ide a kezét, hogy megsimogassam és megmelegítsem, de amikor az enyémben felejt: remegõMés forró. Nem engedi a száját, de látom, hogy száraz, és kívánja csókomat. Nagyon szeret, nagyon szeret.

– Miért akarsz hát megõlni szerelmedet, ha te szereted õt, és õ is szeret téged? – kérdezte hirtelen az erõember, mikor ezeket meghallotta. – Azért, mert olyan tiszta és fehér, hogy még a te kezéd érintésétoõis fél? Mert nem adja oda a száját, hogy

26

lehervasszad? Hogy nem akar kiégni mámoros pillanatokban?

Ezt kérdezte az erős ember, és a fiú nem tudott megfelelni reá. Ez a kérdés még nem tornyosodott soha eléje. Miért akarja megölni szerelmét? Miért akarja?

A kis párafelhők gyorsan visszaszaladt a fiú szívébe. A szerelmet nem tudta megölni a napfény.

November 27-én

Az oszinteség meséje

A leány jobban szerette volna a fiút, ha nem lett volna bizonyos a fiú szerelmében. A fiú néha azért szerette olyan nagyon a leányt, mert nem hitt a szerelmében.

A leány azt mondta önmagának:

Ha megmondanám, hogy szeretem, és odaadnám az ajkamat, hogy megcsókolja: kihúyném a szerelmét.

A fiú azt mondta önmagának:

Talán jobban szeretne, ha eltitkolnám a magam szerelmét. Talán jobban kívánna, ha nem mutatnám, hogy én is kívánom őt. De nem tehetem, hogy eltitkoljam, nem

tehetem, hogy ne mutassam, mert ez méltatlan volna a szerelmemhez.

És a fiú ezután is hiába kérdezte: Szeretsz-e?

A leány azután sem mondta neki: Szeretlek!

Nem adta a fiúnak a lelkét. Nem mutatta meg a fiúnak a lelkét. Mert nem érezte, hogy mögöttük az elválás settenkedik. Nem érezte, hogy így nem kapcsolódhatnak a lelkeik egymásba, és könnyű vihar szétsodorhatja őket.

November 29-én

A közelség meséje

A fiú tudományokkal foglalkozott, és néha keveset gondolt a lányra. Csak akkor reszketett benne a szerelem, amikor levelét kapta, s mikor találkozott vele. Benne a közelség élesztette a tüzet.

Mikor az első hó lehullott, azt kérdezték tőle a szállongó hópelyhek:

– Nem érzed, hogy hideggé válik a szíved, mikor elfelejtkezel róla?

A patak jégtakarója azt kérdezte:

– Nem félsz attól, hogy elveszíted?

A zúzvara azt kérdezte:

– Mi lesz veled, ha elveszíted?

A fiú kezére ültette a szállingó hópelyheket, és ezt válaszolta.

Válaszul ezt kérdezte:

– Miért veszíteném el őt?

A zúzvara azt felelte:

– Mert kevés benned a szerelem.

A jégtakaró ezt válaszolta:

– Mert túlságosan hideg vagy.

A fiú végighallgatta a tél gyermekeinek a beszédét, és mosolyogni kezdett. Szomorúan és egykedvűen. Majd azt mondta a tél gyermekeinek:

– Lehet, hogy elveszítem. De nem azért, mert néha nem gondolok reá. Nem azért, mert hideg a szívem. Hanem azért, mert amikor mellette vagyok, erőszá bódulással kívánom őt, és ezt nem titkolom el előle. Azért fogom elveszíteni őt, mert a közelségében nagyon szeretem.

A tél nem értette meg a fiút.

31

Ezt a mesét az őszinteség meséjének is el lehetne nevezni.

El lehetne nevezni az őszinteség tragédiájának is.

November 29-én

A meseíró meséje

A meseíró ritkán írt mesét a leány szerelméről. A maga szerelmét százszor is mesékbe teljesítette; a maga fájdalmát ezerszer is szavakba bontotta; a maga kis boldogságait tízezerszer is belemosolyogta kis mesékbe. Csak a leány szerelméről, fájdalmáról és boldogságairól hallgatott. Mert nem akarta a leány szerelmét, fájdalmát és boldogságait máshonnan látni, mint a leány szemébe.

A meséi gyakran megkérdezték: – Miért nem engeded, hogy a te

33

kedvesed szerelme is mesékbe ömöljék át?

Az egyik azt mondta:

– Én a szemébe szeretnék beszélni.

A másik így szólt:

– Én a könnyeit szívnam magamba.

A harmadik:

– Én a szerelmébe takarnám be magamat.

A negyedik:

– Én a csókja ízét akarnám ajkamra írni.

Így beszéltek a mesék, amelyek még nem születtek meg. De a meseíró nem hallgatott rájuk. Hanem azt mondta az elsőnek:

– Nem engedem a szemét, mert elhomályosodik benned. Nem engedem a fényességét.

A másodiknak azt mondta:

34

– A könnyei előmőlnének melletted. Te nem kerülhetnél a könnyei sodrába.

A harmadiknak azt felelte:

– A szerelméboŹ nem jutna neked, mert az omszerelme csak engem takarhat be.

A negyediknek pedig szomorúan válaszolta: – Nem ismerem csókjának ízét. Én sem ismerem a csókjának ízét. Még nekem sem adott. Nem adhatok neked sem belőle.

És a meseíró nem írt mesét a leány szerelmérol, fájdalmáról és boldogságairól. Csak a maga szerelmét szövögette mesékbe. Csak a maga fájdalmát sírta mesékbe. Csak a maga boldogságaiból csillogtatott meséket.

November 29-én

Az oszi nap meséje

A fiútól egyszer megkérdezte az oszi este:

– Miért mondtad meg a leánynak, akit szeretsz, hogy nem tudsz nélküle élni?

A fiú azt felelte:

– Mert úgy érzem, hogy nem tudok nélküle élni.

Az oszi este tovább kérdezte:

Miért mondtad a leánynak, hogy kívánod a csókját?

A fiú felelte:

– Mert kívánom a csókját.

Az oszi este elfeketedett és éjszakává vált. Szétterjedt benne a sötétség. Mindent elfödött.

Akkor a fiú azt kérdezte az oszi éjszakától:

– Lehet-e szent az a szerelem, amelyet alakoskodással kell megfakasztani?

Az oszi éjszaka azt felelte:

– Nem lehet.

A fiú tovább kérdezte:

– Lelkek találkozása-e az a szerelem, ahol a lelkek elfödik egymás előtt legőszintébb vágyaikat?

Az éjszaka azt felelte:

– Nem az.

És lassan hajnallá derengett. Árnyakat nevelt félénken fölsugárzó fényességből. Az ég aljára fénycsíkokat rajzolt.

Akkor a hajnal megkérdezte:

37

– Akarod-e, hogy égjen, perzseljen az ajka, amikor az ajkadhoz ér?

A fiú azt felelte:

– Akarom.

A hajnal tovább kérdezte:

– Akarod-e, hogy mindig jobban szeressen?

A fiú felelte:

– Akarom.

És várta a Napot, hogy valamit megkérdezzen tőle. Várta a fölemelkedő Fényt, a világosságot, hogy valamit megtudjon tőle. És amikor a Nap elugrott a látóhatár széléről megkérdezte:

– A lelke-e vagy a csókja?

A nap mögött fölzúgott a hajnal:

– A csókja!

A hajnal mögött fölzúgott az éjszaka:

– A lelke!

38

De a Nap semmit sem felelt. A Nap nem tudott válaszolni a fiúnak. Az őszi Nap.

November 29-én

39

A szépség és a mélység meséje

A fiú megszerette a leányt, mert szép volt. A fiú a szépséget szerette meg benne. Azt mondta tehát:

– A lelkét szeretem.

És igaza volt, mert a leányban a Szépség a lélek. A leány szemébe, ajkára, gondolataiba, szeszélyeibe a Szépség adja a lelket. A szépség beszél bele, és a szépség lát.

A fiú a leányban a szépség után vágyott, de az emberben mást keresett. Az emberben nem a szépséget kereste, hanem a mélységeket. A gondolat és az érzés

40

mélységeit. Mert az emberbe a mélységek ágyazzák a lelket.

S voltak a fiúnak pillanatai, amikor a leányban is meg akarta találni az embert. Mikor arra gondolt, hogy megkeresi a leányszívben az emberszívet, a mélységeket. Voltak ilyen pillanatai. De nem volt elég bátorsága hozzá.

Mert attól félt, hogy elveszíti a Szépséget. Találkozik az emberrel, de elveszíti a leányt.

December 1-én

Az el nem küldött levél meséje

Nem tudta tovább tenni a szeszélyeit. Levelet írt neki, és elbúcsúzott tőle:

Most is szeretlek, és tudom, hogy most is szeretsz. De el kell válnunk, mert betegek vagyunk. A szerelmünk beteg. Nem adtak a szíveink a szerelmünknek olyan egészséget, mint amilyen egészsége van a faggyal dacoló fának.

Ha mernéd szemembe mondani, hogy szeretsz, nem hagynálak el. Ha nem ígérnéd meg, hogy a szívedet mutatod meg nekem, de engednéd, hogy meglássalak közelről nem

hagynálak el. Ha nagyon szeretnél, úgy, ahogy én sem szeretlek, nem hagynálak el.

De így el kell válnunk. Sírnunk fogsz utánam?

Én is szeretnék sírnunk, de nem tudok. Nem tudok sírnunk, mert attól félek, hogy te már tegnap megírtad nekem ezt a levelet, és mára már azt kérdezed: vajon sírok-e utánad?

(Meg kellett volna várnunk a leveledet. Így nekem nem jut a könnyekből. Mert a dac elfojtja a könnyeim útját. Meg kellett volna várnunk a leveledet.)

...Ezt írta a fiú abba a levélbe. De nem küldte el. Várt vele.

December 6-án

A hideg levelek meséje

A leány nagyon hideg levelet írt, mert nem merte papírra bízni a szívét. Talán nem is volt szíve, csak csillogó szemek voltak.

Mikor a fiú maga elé terítette a halványkék ívecskéket, a sorok úgy meredtek eléje, mint ledöntött szálkák. A sorok nem zenéltek, nem izzottak, nem vallottak szerelmet. Egykedvűek voltak és bántók.

Ezeket a leveleket nem a leány írta. Ezeket a leveleket a sok ezer esztendő múltán nevelkedett Szemérem írta.

December 7-én

A szakítás meséje

A fiú sok könnyén erős elhatározás fogant. Szakítani fog a leánnyal. El fogja felejteni a leányt.

Mikor a könnyek ásta csatornán besuhant szívébe a kemény határozat, megrokkadt, de nem bánta. Hanem rajzani kezdetek elotte az előre látott képek:

Meg fogom mondani neki, hogy nem akarom többé szeretni. Meg fogom mondani neki, hogy már most sem szeretem. Nem fognak meglágyítani a könnyezőszelei, amelyekkel reám fog nézni. Mert sírni fog, tudom, tudom. Nagyon fog fájni a szíve, mert minden

45

reménye összeomlik egy kimondott szavamra. Sírni fog, tudom, tudom. És jobban fog szeretni, mint azelőtt. Jobban fog szeretni, mint valaha. Talán boldogok leszünk...

Mikor idáig értek a fölrajzolt képek, akkor tudta meg a fiú, hogy ő sohasem akart szakítani a leánnyal.

December 13-án

46

A szomorúság meséje

Akkor volt a fiú a legszomorúbb, mikor az elválásról gondolkozott. Mikor azt hitte, hogy el kell felejtene a leányt.

Pedig megígértem neki, hogy mindig szeretni fogom. A szememmel és a kézzel ígértem meg neki.

Ezt mondta magában a fiú, és még jobban elszomorodott. A napsugaras égre gondolt és a fákra, amelyek virágjukban vannak. És az őszre gondolt, amely elhervasztja a virágokat.

Megígértem, hogy mindig szeretni fogom. Ő is megígérte nekem. A

szemsugaraival üzenté, hogy mindig szeretni fog.

Ezt mondta újra a fiú, és most még szomorúbb lett. Látta a kis virágoskert lehervadását. A kisírt szemeket; az ajkakat, ahonnan megszökött a vér. Látta a szomorúságot, amelynek alján meg-megcsillant a remény.

Hátha szeret? Megígérte, hogy mindig szeretni fog...

De ezt már olyan halkán, olyan bátortalanul mondotta, hogy maga sem hallotta. Azért volt olyan szomorú, mert ezt sohasem tudta meghallani.

December 14-én

A szerelem és a meggyőződés meséje

Egyszer egy leány arra kért egy fiút, hogy szerelméért mondjon le a meggyőződéséről. É Cserében egy csókot ígért a fiúnak.

A fiú ajkán érezte a leány csókját, de nem mondott le a meggyőződéséről. A leány megkérdezte:

– Több neked a meggyőződésed, mint a szerelmed?

– Minden a meggyőződésemen alapszik – felelte a fiú –, még a szerelmem is. Ha azt elhagynám, minden, ami rajta nyugszik, összeomlanék.

49

– A szerelem fölötté áll minden meggyőződésnek – mondta újra a leány. – A szerelem nem meggyőződés, hanem bizonyosság. Szent bizonyosság, amit a meggyőződés nem tud megadni.

A fiú most sem hitte el, s a leány újra kérni kezdte:

– A te meggyőződésed úgy emelkedik föl tehozzád, mint nehéz terhekkal rakott vándor. Míg érzékeiden keresztül eljut a szádig, amellyel hirdeted, minden lépcsőfokon megáll, és vár és pihen. S ha nem bírja a vállára súlyosodó terhet, elhagy belőle. Mire fölé a fejedig, mindent elhagyott. Neked csak azt adja meg, ami a legkönnyebb volt. A szerelem a szemem keresztül talál utat a szívedbe, s a szív minden terhet elbír. Akkor bír el a legtöbb terhet, mikor összeroskadott, s a szerelem

50

nagyon megpróbálja a szívet. A szerelem mindent hoz, amit a vállára raktak, sojt többet annál, mert hozzáteszi az önbiztatását is. Azt adja neked, ami a legnehezebb. Ami a legértékesebb. Ha ~~te~~ kérnék a meggyőződésemet cserében a szerelmemért, én gondolkozás nélkül odaadnám.

Ezt mondta a leány, s miközben ezt mondta, kicsengett a hangjából a meggyőződés.

Október közepén

A cica meséje

Volt egyszer egy kis foltos szoru, fekete cica. Mint minden jó nevelésű cica – s ebben igazán nem különbözött a többi cicától –, ő is nagyon szerette kis asszonyát, aki neki minden reggel meleg tejet adott, s aki ezért meg is érdemelte, hogy szeressék. Mondom, nagyon szerette. Ölébe húzódott, és hozzádörgölődött. Ránézett villogó szemeivel, s néha meg is szólalt; cicanyelven mondott neki valami kedves, meleg, hízelgő bókot a szemérem a szájáról és puha kezéről, de a kis gazdasszonya nem értette meg a cicanyelvet, s csak azt kérdezte:

– Mit akarsz, kis cicám?

A cica még egyszer megmondta, de a leány most sem értette meg. Hanem ahelyett magához szorította, és azt kérdezte tőle:

– Jaj, édes kicsi cicuskám, mikor jön már?

Ezt meg a cica nem értette. A leány persze értette. Neki nem is kellett megmondania azt, hogy ki az, aki jönni fog, mert nagyon jól tudta ezt. Különbön is nem azért kérdezte meg a cicától, hogy megértse, soXválaszoljon is rá. Csak azért kérdezte, mert már nagyon szorította a mellét a kérdés. Csak azért kérdezte, mert magának tette fel a kérdést, és azt akarta, hogy ne csak a szíve tudjon róla, hanem a fülével is hallja.

A cica leugrott az ölébe, és elszaladt. Az ajtó kinyílt, és belépett rajta egy fiú, akit a cica csak pár

53

napja ismert, de máris haragudott reá. Azért haragudott reá, mert a fiú is haragudott reá. A fiú meg azért haragudott reá, mert mikor leült a kis díványra a leány mellé, mindig odatolakodott, és bosszantotta őt azzal, hogy a leány őt simogatta.

A fiú most nagyon szomorú volt. Leült a leány mellé, és hallgatott. A leány meg magához hívta a cicát, és simogatni kezdte. Néha ránézett a fiúra.

A cica boldogan ugrott föl a leány ölébe, és dorombolni kezdett.

– Látja – mondta erre a fiú –, a cica most is komolyan gondolkozik azon, hogy elmenjen.

A cica nagyon meglepődött, és csodálkozni kezdett.

Hogy mondhatja ez a fiú azt – kérdezte magában –, hogy el akarok menni? Eszem ágában sincs. Nagyon

54

jól érzem magam itten. – S újra dorombolni kezdett.

– A cica nagyon komolyan gondolkodik azon – folytatta a fiú –, hogy ne menjen-e el. Mielőtt felugrott volna az ölébe, az járt az eszében, hogy egyáltalán fölugorjék-e.

A cica most már igazán nagyon meg volt lepodve. Már éppen meg akarta ezt mondani a fiúnak, amikor a leány megszólalt:

– A cica nem akar elmenni. Miért akarna elmenni a cica?

A fiú azt felelte:

– Mert nem tudja bizonyosan, hogy szeretik-e. Nem tudja bizonyosan, hogy vajon mindig fogják-e szeretni. Félt attól, hogy egyszer fájdalmasan fog csalódni, és akkor összetörik a szíve.

Mikor a cica ezt meghallotta, igazán nem állhatta meg, hogy meg ne szólaljon. Azt mondta:

55

– Ne mondj ilyeneket, te bolond fiú. Egyáltalán ne beszélj az én nevemben. Kikérem magamnak, hogy az én nevemben beszélj!

A fiú azonban félreértette, és azt mondta:

– Látja, már sír a cica. Úgy látszik, nagyon szenved. Bizonyosan el fog menni.

A leány erre magához szorította a cicát, ránézett a fiúra, és azt felelte:

– A cica nem fog elmenni, mert nem engedik. Miért menne el a cica, amikor szeretik, és amikor semmi oka nincs arra, hogy elmenjen?

A cica nagyon megörült, hogy kis gazdasszonya úgy kitalálta a gondolatát. Örömmel tudta, hogy becézzék, és már nem haragudott a fiúra sem. Mert a fiú, aki eddig sohasem szeretette őt, simogatni kezdte, és ránézett a cicára, és azt mondta:

56

– Bolond is volna, ha elmenne. Ha nincs oka reá, miért is menne el?

A cica visszamosolygott a fiúra, s dorombolni kezdett. Megnyalta a leány kezét, és szerelmesen nézett reá. Mondani akart neki valamit, de inkább elhallgatta. Mert az jutott az eszébe, hogy úgysem értenék meg azt, amit mondani akarna.

Október közepén

Az elszáradt szegfűmeséje

Amikor a leány utána ment, hogy leszakítsa, a szegfű' illatosabb volt, mint valaha. A leány nem vette észre, hogy egy árvácskavirág mellel szakítja le.

Keblére tette, és maga után hívta a fiút. A szegfű visszaneézett az árvácskavirágra, s fájdalmas sóhajtások törtek el a szívéből.

– Illatos szegfű – mondta a leány –, jöjjön, és vegye el.

A fiú ránézett a szegfűre, és hívta:

– Piros virág, vérvörös virág, szerelem virága.

A szegfu szerelmes volt az árvácskavirágba. A szegfu/ nem hallgatott a fiúra.

A leány újra megszólalt:

– A szájamba veszem a szegfuŷ, mert onnan nem meri elvenni. Elmeri a szájamból venni?

A fiú újra hívta a virágot, de a szegfu most sem vette észre a fiút. De a szél meglengette az árvácskavirágot, s elhozta a sóhajtását. A fiú megrészegett az illattól, s nem tudta, mit tesz.

Szeretlek – mondta a szemével, s a szemében több szerelem volt, mint a szegfu illatában. A szegfu engedte, hogy elragadják a leány szájából. Csak egy kicsit lett sápadtabb. Mert érezte, hogy a fiú sohasem engedi vissza az árvácskavirághoz. Érezte, hogy sohasem fogja az árvácskavirágot viszontlátni.

59

S azóta egyre sápadt, egyre fehéredett. A fiú kis szalagot kötött reá, s eltette emlékebe. De sohasem engedte hozzá az árvácskavirág illatát. S a szegfunelszáradt, mint az őszi falevél.

A legszebb tavaszidon száradt el a szegfuÉ mert elszakították a szerelmesétől.

December 16-án

60

Az egyedüllét meséje

A fiú egészen egyedül volt a szobában. Valahonnan távolról orgonaszó szűrődött át a falakon. A melódiák fölemelték a fiút, aki össze akart roskadni.

Egészen egyedül volt. Csak a szeme előtt nettek föl újra az ezerszer kigyomlált emlékek. Az a késő-júniusi délelő! Az a forró augusztusi nap! Az a szomorú októberi este! A fiút körülvették az emlékek, mint buzdöst a bírák. – Milyen egyedül vagyok – mondta a fiú, és szavai megkoppantak a falakon.

61

– Nem vagy egyedül – izzott a késő júniusi délelőtt, s odatévedt a fiú szeme elé. Én vagyok benned a forróság, a véred.

– Nem vagy egyedül – lángolt a forró augusztusi nap. – Én vagyok a véredben a láz.

– Nem vagy egyedül – keseredett el a szomorú októberi este. – Én vagyok a véredben a méreg.

A melódiák körülöntötték az emlékeket, és a fiú eltakarta a szemét. Olyan nagyon egyedül érezte magát! Minél több emlék sereglett eléje, annál erősebben érezte szomorú, bús egyedülvalóságát.

December 17-én

62

Az alázatosság meséje

Azt a fiút nagyon sok leány szerette, de ő nem szeretett csak néha és csak egyet.

– Milyen gögös, milyen büszke – mondották a leányok, akik szerették őt, és akiket ő nem szeretett. És ő hallotta ezeket, de hiába hallotta.

– Milyen boldog lehet az, akit szeret – mondották máskor a leányok, akik őt szerették, és akiket ő nem szeretett. – És milyen szerencsétlen – tették hozzá szomorúan, de nem azért, mintha sajnálták volna azt a leányt, akit az a fiú szeretett.

63

Mikor megismerték azt a leányt, akit az a fiú szeretett, odamentek hozzá, és azt mondták neki:

– Irigyelünk téged, de nem kíváncozunk a te helyedbe. Nagyon szomorú és boldogtalan lehetsz.

A leány nem értette meg, amit a többi leányok neki mondtak. Hanem így szólt hozzájuk:

– Azt teszi, amit én akarok. Azt akarja, amit én mondok. Nagyon szeret engem!

A leányok nem hitték el neki, hanem a szemébe mosolyogtak. És azt mondták neki:

– Nem mondhatsz igazat. Az a fiú nagyon gögös és nagyon büszke. Mindenki rabszolgája, aki szereti őt. És te szereted őt.

Ezt mondták a leányok, de nem volt igazuk. Mert annak a fiúnak rabszolgája volt mindenki, aki őt

64

szerette, és akit ő nem szeretett. De az a fiú is rabszolgája volt annak, akit szeretett. Mert nem ez vagy amaz az úr és a szolga. A büszke és az alázatos. Hanem a szeretet az, ami rabszolgává tesz. Ami alázatossá tesz.

December 17-én

65

A sötét utcák meséje

Nagyon szerette a sötét utcákat. A sötét utcákban rápislogó fáradt ablakszemek jóságosak és hívogatóak voltak, s ő betakarózott azzal a gondolattal, hogy a kivilágított ablakok mögött ő várja valaki selymes, puha szavú leány. Aki régóta várja őt. Aki az övé egészen és egyedül az övé. Nagyon szerette a sötét utcákon elkóborolni, s járni maga szorított álmok szorított nyegén, mert így nem érezte olyan nagyon szomorú egyedülhagyottságát. Így nem hasított a szívébe olyan kíméletlenül az, hogy

66

reá senki sem vár a pislogó ablakszemek mögött.

A sötét utcákban minden este megfürdött. Kellott neki ez a lelki megfrissülés, mint a virágnak a reggeli harmat.

Ha egyszer a sötét utcák kilöknék magukból, vagy kialudna az utolsó pislogó ablakszem is a sötét utcákban, belezuhanna az egyedülvalóság tátongó mélységébe, mint akit már nem tartanak oÉzoÉkezek.

December 21-én

A kielégületlenség meséje

Úgy fájt a lelke mélyén a kielégületlenség, mint ahogy a föl nem szakadt könnyek fájnak. Ahogy az ajkak mögött a mosolygás fáj. Ahogy az el nem mondott szavak fájnak. Lecsendesíthetetlen tenger volt a lelke, mert megfeküdte az örök viharok anyja: a kielégületlenség.

Éhes, faló vágyak törték a lelkét. A napfényért, a beteljesülésért. És o8 nem tudta ezt megadni nekik, mert az élete, jaj, meddodtájak felett vezetett, ahol nincsen napfény és nincsen beteljesülés. Lelkében fájtak a vak szemek a látástalanságért, de oŊnem

adhatott nekik látást. Lelkében sajogtak az érzéketlen kezek a nem érezhető sebek kínjaiért, de ők nem árasztathatták reájuk életet. Nem engedhette ki a vágyait lelke börtönéből

A szája kicserepesedett a csókért, de messze volt a leány, akinek ajkán tüzet fogjon a vágya. A karjai égtek, mert szerette volna puha, meleg leánytestekre fonni, de nem látta a leányt, akire gondolt. Ajkára ültek a vágyak, és karjaiba szaladtak a vágyak, de nem tudtak meghalni a vágyak csókban, ölelésben.

Keringtek testében a vértanúvágyak, akiknek a halál szent beteljesülés. S az elkéso\$halál, jaj, mindennél kínosabb.

Végigfájtak szemén, száján, karjain és mellén. Olyan volt az élete, mint a

69

nagy, havas hegyek között meghúzódó völgyeké. Onnan támadtak a viharok.

Olyan volt az élete, mint a megnyíló mélységek. Jaj, a mélységeket nem lehet betölteni.

Lecsendesíthetetlen tenger volt a lelke, mert megfeküdte az örök viharok anyja: a kielégületlenség.

December 22-én

70

A nyár meséje

Azt a fiút már több tavasz megpróbálta. De minden tavaszára nyár nélkül köszöntött a tél.

Nem akart már több tavaszt, több lehervadást. Kivágta a szívét a testéboz és a lelkébe zárta. Azt hitte, hogy így nem érnek el hozzá a megejtő vágyak, amiket a szem és az ajak rajzol a szívbe.

S a vágyak a lelkén keresztül is megtalálták az utat! Álmában lopózkodtak a szívére. Szívére ültek, mint nehéz álmok. S reggelig pirosra festették az arcát.

71

– Valakit nagyon kívánok –
suhantak ki a száján a vágyak.

– Valakit meg kell keresnem –
mondta, és még egyszer nekiindult az új tavasznak. Nem is a tavasznak. A nyarat kereste. Mindig a nyarat kereste.

December 22-én

72

Ezeket a meséket sok boldogsággal és sok fájdalommal írtam. A magam boldogságából és a magam fájdalmából. De mind neked írtam ezeket a meséket.

A kézirat meséje

„Be szépen elterveztem egy este, hét esztendővel ezelőtt, a petróleumlámpa sárga fényében s a szép szavakra leső leánybarátom biztatására, hogy a világot, egyszerre virradván, mint fogom körüljárni. A piros abroszra az ujjammal még térképet is rajzoltam, a nagyvárosok helyét a hüvelykemmel nyomkodván meg. Vajon hitte az a lány, hogy komolyan beszélek, s vajon komolyan beszéltem-e?” – így ír Balázs Ferenc a *Bejárom a kerek világot* százhuszonharmadik oldalán, ahol a készülődésről beszél, hogy született és

75

hogyan érlelődött a világ körüli út gondolata.

Tetszetős fogás volna, ha most azt írnám: az olvasottakon fölbuzdulva, elindultam megkeresni a „szép szavakra leső leánybarátot”, hogy a szerzők meséljen. A vak véletlen vezetett el hozzá, egy reprodukálható Balázs Ferenc-fénykép kutatása közben.

„Az a lány” – aki komolyan hitt a Balázs Ferenc szavában – ötven esztendő után immár nagymama. Marosvásárhelyen él, lánykori nevén Kuti Ilus. Amikor elmondtam, mi járatban vagyok, majdnem sírni kezdett. Egy szempillantás alatt előhozott mindent, fényképeket meg levelezőlapokat, amelyeket annak idején a világ minden tájáról küldött neki Balázs Ferenc. Ami még

76

megmaradt, a háborúban el nem veszett.

– Ennyi volna... Voltak még dalok is, mert Balázs Ferenc saját verseire néha zenét is komponált. Szép, tiszta, modern dalokat. Sajnos a kották mind elvesztek. Hanem mutatok még valamit!

Egy gondosan csomagolt, apró, megsárgult kötetet vett elő: „Írta és kézzel másolta, fűzte és kötötte Balázs Ferenc.” A külső borítón az állt: *Mesék*. Alul a dátum: 1921. A második oldalon, vagyis a címlapon: „Ezeket a meséket sok boldogsággal és sok fájdalommal írtam. A magam boldogságából és a magam fájdalomából. De mind neked írtam, ezeket a meséket.” A kötet összesen 108 oldal, tartalma 25 mese.

– Hogyan maradtak rejtve fél évszázad óta?

Sohasem érdeklődött senki itt Balázs Ferencről, nekem meg annyira személyes és fájdalmas emlék minden, ami hozzám fűződik, hogy nem beszéltem róla senkinek. Arra nem is gondoltam, hogy az emléken kívül más értékük is lenne. Amikor írta őket, 1921-ben, tavasszal ismerkedtünk meg a szülőfalumban, a Nyárád menti Szentgericén. Balázs Ferenc húsz, én tizennégy éves voltam... Azt hiszem, nálunk Szentgericén ismerkedett a faluval tulajdonképpen. Városi fiú volt, kolozsvári születésű. És édesapja ott volt postatisztviselő tizennyolcig. Szentgericén mindent meg akart tanulni, tudni akart mindent. Az üvegestáncot meg a húsvéti didergést, a hajnalozást, a fenyőág-tevést, amik akkor még mind élőszokások voltak a faluban. Szeretett vitatkozni arról,

hogy mit érhet el saját erejéből a falusi ember. Rengeteget olvasott és mesélt rendkívül színesen. Igaz, később mindent a saját erejéből ért el, idehaza is meg a nagyvilágban is. Ezért voltak a tapasztalatai is sokkal érdekesebbek... Nem is tudom, hány nyarat töltött nálunk mint légátus. Ebből az ismeretségből, ebből az első nagy szerelemből lett ez a könyvecske. De persze ez mind az utazása előtörténet. Amikor készült Oxfordba, azt akarta, hogy én is menjek Angliába tanulni. A szüleim hallani sem akartak erről! Rengeteget írt aztán mindenfelől nekem. Unitárius teológiai hallgató volt, amikor megkapta az oxfordi ösztöndíjat, s a kétéves angliai tartózkodása alatt olyan tökéletesen megtanult angolul, hogy még egy hetvenoldalas kis könyvet is kiadott ott, soha már

79

eredetileg angolul írt meséket is közölt az ottani lapokban. Vásárolt egy használt biciklit, s ezen bekalandozta egész Angliát, áthajózott Belgiumba, a Rajna mentét, Hollandiát is bekarikázta. Éppen készült már haza, amikor újabb meghívást kapott a kaliforniai unitárius teológia igazgatójától. Így még további két esztendő tölthetett – most már Amerikában is. Tovább tanult itt is és nyaranta pincérkedéssel, almaszedéssel, járdasepréssel, de főleg hangversenyek adásával annyi pénzt gyűjtött össze, hogy vehetett magának egy ócska Fordot... Sokáig őriztem egy plakátját „Francis Balázs Hungarian Singer and Composer” ... Az Atlanti-óceántól a Csendes-óceánig megnézhetette Amerikát, aztán következett Japán, Korea, Kína, India, járt Gandhinál, Rabindranath

80

Tagorénál, Dardzsilingban Csoma Sándor sírjánál, s Bagdadon, Izraelen, Egyiptomon keresztül jött haza, ahogy őN írta: „megtalált önmagába visszahúzódni”.

Mikor hazajött, nemsokára érkezett utána amerikai menyasszonya, Christi. Balázs Ferenc örökké egy székely faluba vágyott, hogy a benne megnőtt világnak legyen a Székelyföldre szakadt polgára, s hogy, hogy nem, az Aranyos menti Mészkoő kapott parókiát. Ott éltek Christivel, ott épített templomot, ott próbálta megvalósítani a falu idov elotti nagykorúsítását, az úgynevezett mészkoő négyéves tervet, de csak az lett belőle, hogy o ragadta el időselet a halál... Azt hiszem, 35-ben jártam náluk Mészkoő, akkor már nagybeteg volt. Fájdalmas volt látni a szép Ferit, akiben annyi energia volt, aki még

81

annyi mindent tudott volna tenni, olyan leromolva! Boldogan mutatta az új mészkoőpaplakot meg a templomot. Nekik szegényeknek otthon semmijük sem volt. Ma bizonyára meg lehetne menteni. Talán akkor is meg lehetett volna ... Talán ha nem ragaszkodik annyira a nyerskoszthoz...

Még maradt annyi ideje, hogy megírja *A rög alatt* és a *Zöld árvíz*et, mészkoő küzdelmeinek életrajzi és regényes beszámolóját. A hatodik mészkoőÉv végén már a rög alatt nyugodott o is, barna kopjafájára csak ennyit írhatott: Balázs Ferenc pap 1901-1937.

Az utóbbi években cikkek és megemlékezések többször idézték meg a Balázs Ferenc alakját. De mintha műreire rögöt dobtunk volna! Újrakiadásukra 1937 óta csak várnak az olvasók. Hogy túlságosan pazarlóan

82

bánunk irodalmi örökségével, arra talán bizonyíték ez a kis könyv is. Reméljük – csak a kezdet. Ez a 25 mese egy tiszta szerelem gyermekien őszinte mesés elbeszélése. Csorbítatlanul megőrzött kerek egész. Abból az időszakból való, amikor Balázs Ferenc a Tizenegyek között – Tamásival, Maksay Alberttel, Kacsó Sándorral, Jancsó Bélával, Kemény Jánossal – az irodalmi nyilvánosság elé lépett. A romániai magyar irodalomnak a legelső kéziratai közül valók a *Mesék*.

Elindult velük egy író, egy irodalom – a mi irodalmunk.

E kötet huszonöt meséjéből mindössze négy jelent meg a szerző életében az *Elope* címu³rövid életu³lap hasábjain. Halála után ugyancsak az *Elope* nevet viselő³országos napilapunk közölte Balázs Ferenc meséi közül

83

hármát. A többi most kerül először nyilvánosság elé. Eredetijüket 1972 decemberétől a marosvásárhelyi Teleki-Bolyai-könyvtár ritkaságai között orzlik.

1973

MAROSI ILDIKÓ

Tartalom

Balázs Ferenc:	1
Mesék.....	1
<i>Az ígéret és a becsület meséje</i>	7
<i>Az árvácskavirág meséje</i>	9
<i>A toll meséje</i>	11
<i>A hajszálak meséje</i>	14
<i>A távolság meséje</i>	16
<i>A fehér ruhácska meséje</i>	19
<i>A száj és a szem meséje</i>	21
<i>Az eros ember meséje</i>	23
<i>Az őszinteség meséje</i>	28

85

<i>A közelség meséje</i>	30
<i>A meseíró meséje</i>	33
<i>Az oazi nap meséje</i>	36
<i>A szépség és a mélység meséje</i>	40
<i>Az el nem küldött levél meséje</i>	42
<i>A hideg levelek meséje</i>	44
<i>A szakítás meséje</i>	45
<i>A szomorúság meséje</i>	47
<i>A szerelem és a meggyőzés meséje</i>	49
<i>A cica meséje</i>	52
<i>Az elszáradt szegfu meséje</i>	58
<i>Az egyedüllét meséje</i>	61
<i>Az alázatosság meséje</i>	63
<i>A sötét utcák meséje</i>	66
<i>A kielégületlenség meséje</i>	68

86

<i>A nyár meséje</i>	71
<i>A kézirat meséje</i>	75
<i>Tartalom</i>	85